

Розвиток понятійно-категоріального апарату в частині ідентифікації фінансових результатів: адаптація до діяльності будівельних підприємств

В умовах сьогодення в післякризовий період господарюючі суб'єкти зацікавлені, як ніколи раніше, в максимізації фінансових результатів діяльності. Нині можна констатувати активізацію виконання будівельних робіт. Проте не завжди, за результатами ведення господарської діяльності будівельних підприємств спостерігається прибуток. Внаслідок проведеного вибіркового аналізу фінансової звітності 63 будівельних підприємств України за 2017 рік, основними видами діяльності яких є будівництво, організація будівництва, інші спеціалізовані будівельні роботи, встановлено, що згідно з наявними даними 21 підприємство у 2017 р. спрацювало збитково, 42 – прибутково. У випадку наявності прибутку, постає необхідність належного його обліковування і відображення в звітності. Дані питання частково висвітлено, а окремі проблеми вирішено в дисертаційних роботах, захищених в Україні в останні роки. Задля виконання окреслених завдань вкрай важливим є розуміння економічної сутності прибутку, для чого за доцільне вважаємо виконання ретроспективного аналізу підходів до тлумачення прибутку представниками різних облікових шкіл, зокрема італійської, французької, німецької та англо-американської.

Аналіз дефініцій прибутку, проведений в дослідженні за трьома напрямками (в обліку, аналізі та аудиту; фінансах; економіці підприємства та економічній теорії), вказує на те, що серед учених відсутній єдиний уніфікований підхід до розгляду його сутності, поняття прибутку є багатоаспектним. У статті окреслено авторський підхід до розуміння сутності прибутку та ідентифіковано поняття «прибуток будівельного підприємства».

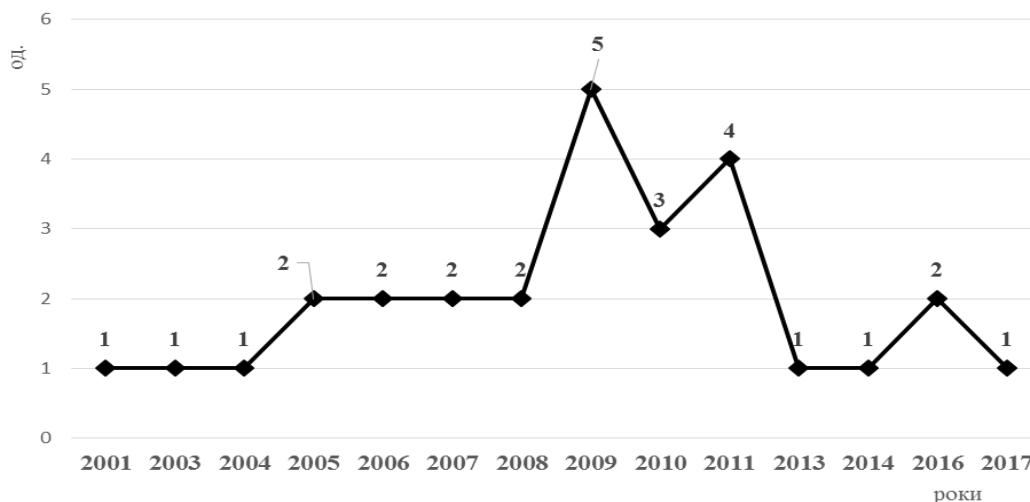
Ключові слова: будівництво; облік; будівельне підприємство; фінансові результати; прибуток; розвиток; дисертація; адаптація; апарат; поняття.

Актуальність теми. Кожен господарюючий суб'єкт функціонує задля максимізації фінансових результатів господарської діяльності у стратегічній перспективі. Величина позитивного фінансового результату ілюструє стабільний розвиток, ефективне господарювання і є основним чинником формування фінансових ресурсів підприємства. Цілком погоджуємося із твердженням С.Б. Шипіної [24, с. 229], яка вважає, що «дослідження сутності поняття „фінансові результати“, визначення їх місця в системі бухгалтерського обліку та встановлення зв'язку з іншими об'єктами облікового відображення господарських операцій представляє значний науковий та практичний інтерес» та Е. Соколової [20, с. 355], котра констатує, що «фінансові результати суб'єктів господарювання відображають ефективність підприємства за всіма напрямками його діяльності». Фінансові результати є одним із ключових об'єктів наукових досліджень у сфері економіки, а визначення їх сутності в загальноекономічному аспекті передбачає узгодження характеру співвідношення доходів звітного періоду зі здійсненими витратами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття фінансових результатів, дослідження їх сутності, класифікації, механізму розподілу та формування, обліку, аудиту та аналізу висвітлено у дисертаційних роботах О.В. Гаращенко, О.В. Костюкової, Я.В. Лебедзевич, Л.І. Леженко, М.В. Ломонос-Чанкселіані, О.І. Мазіної, Т.Ю. Мельник, О.І. Олійничук, О.О. Осадчі, В.В. Пасенко, Н.В. Прохар, Н.В. Уткіної, С.Б. Шипіної, В.В. Чайки, А.А. Хуторян та ін. Не применшуючи значний внесок науковців у даній сфері в розвиток основних теоретико-методичних засад обліку прибутку, доцільно відмітити, що недостатньо дослідженими є питання розвитку понятійно-категоріального апарату в частині ідентифікації фінансових результатів з позиції адаптації до діяльності будівельних підприємств.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні розвитку понятійно-категоріального апарату в частині ідентифікації сутності фінансових результатів з позиції адаптації до діяльності будівельних підприємств. Основні завдання: відстежити динаміку захисту дисертацій, де досліджено концептуальні засади обліку прибутку; висвітлити сутність прибутку у трактуваннях різних облікових шкіл; ідентифікувати тлумачення прибутку; сформулювати визначення прибутку будівельного підприємства.

Викладення основного матеріалу. Нині в Україні наявна значна кількість наукових досліджень, де висвітлено теоретико-методичні засади побудови обліку фінансових результатів. Динаміку захищених в Україні дисертаційних робіт, де в назві простежується використання поняття «фінансові результати», за спеціальністю 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит та 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) наведено на рисунку 1.

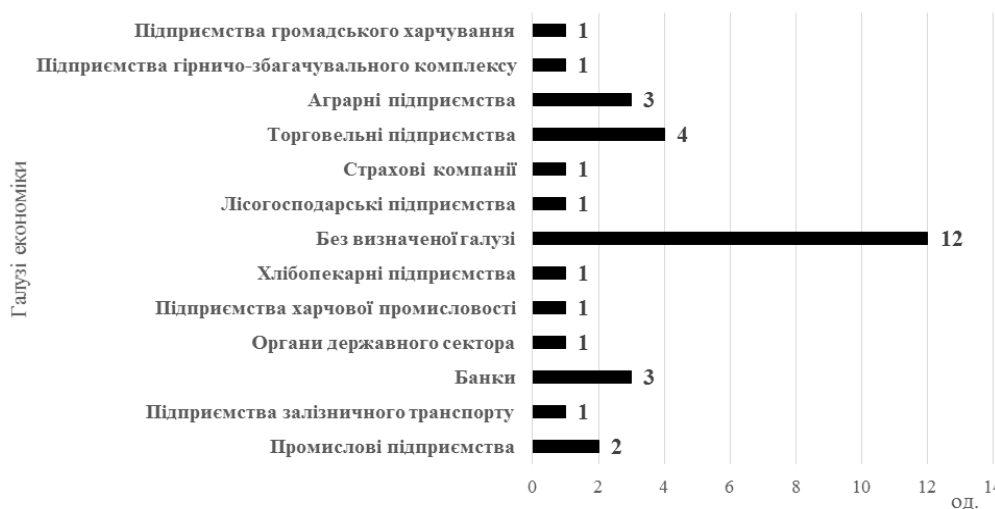

Довідка: *Складено автором за даними електронного каталогу Національної бібліотеки ім. І.Вернадського

Рис. 1. Динаміка дисертаційних робіт, захищених за спеціальностями 08.06.04 та 08.00.09 із використанням у назві поняття «фінансові результати» за 2001–2017 рр.

Таким чином, найбільше дисертаційних робіт (5 од.) за даною тематикою було захищено в 2009 р. За визначеними спеціальностями із зазначенням у назві поняття «прибуток» захищено дисертації О.В. Гаращенко (2004 р.), Ю.С. Воскобійник (2007 р.), В.В. Чайкою (2010 р.), С.О. Кузнецовою (2011 р.).

Розподіл проаналізованих робіт за галузями економіки подано на рис. 2, за даними якого можна констатувати, що значна частина дисертаційних робіт (10 од.) підготовлені без означеної галузі дослідження.

Довідка: * Складено автором за даними електронного каталогу Національної бібліотеки ім. І. Вернадського

Рис. 2. Розподіл за галузями економіки дисертаційних робіт із використанням у назві понять «фінансові результати», «прибуток», захищених за спеціальностями 08.06.04 та 08.00.09 впродовж 2001–2017 рр.*

На прикладі торговельних підприємств виконано 4 дисертації, банків – 3, аграрних підприємств – 2 та ін. Відтак, на сьогодні немає досліджень з обліку фінансових результатів будівельних підприємств. Частково окреслені позиції висвітлені в дисертації З.-М. В. Задоржного [9], проте більшою мірою в ній вирішено концептуальні проблеми доходів і витрат (з позиції управлінського обліку). Нами проаналізовано фінансову звітність 63 будівельних підприємств України за 2017 рік, основними видами діяльності яких є: будівництво трубопроводів, будівництво житлових і нежитлових будівель, будівництво доріг і автострад, організація будівництва будівель, інші спеціалізовані будівельні роботи. Згідно з наявними даними 21 підприємство у 2017 р. спрацювало збитково, 42 – прибутково.

Проведений аналіз наукових праць у частині визначення сутності фінансових результатів дає підстави констатувати, що вченими вони розуміються як підсумки (результати) діяльності

підприємства [20, с. 356; 1, с. 204; 3, с. 46; 2, с. 145], приріст (зменшення) власного капіталу [13, с. 63; 14, с. 91; 16, с. 354; 6, с. 16], прибуток (збиток) підприємства [5, с. 237; 7, с. 230; 10]. На думку О.А. Остапенко [16, с. 92], фінансові результати можна розглядати також з позиції податкового та управлінського обліку, що в умовах сьогодення, зважаючи на розрахунок податку на прибуток, виходячи з об'єкта оподаткування, визначеного за правилами бухгалтерського обліку, не є актуальним в частині ідентифікації результату за даними податкового обліку.

Поняття «фінансовий результат» тісно пов'язане з поняттями «прибуток» та «збиток». Дослідження поняття «збиток» у літературі зустрічається вкрай рідко. Традиційно, даючи характеристику прибутку, вченими залишається поза увагою збиток. На думку Патарідзе-Вишинської М.В., збиток є своєрідним антиподом прибутку, порядок формування якого нічим не відрізняється від позитивного результату діяльності, тобто збиток також обчислюється як різниця між доходами і витратами діяльності господарюючого суб'єкта, тільки результат має від'ємне значення» [17]. З позиції С.В. Мочерного [8, с. 368], збитком є кошти, які безповоротно витрачені суб'єктами господарювання. Є.Д. Чацкіс [23, с. 259] під збитком розуміє фінансовий результат діяльності підприємств і організацій, який є при перевищенні витрат над доходами.

Тлумачення прибутку в контексті бухгалтерського обліку, зокрема його ретроспективний вимір, проведено в таблиці 1, за даними якого можна констатувати, що представники італійської облікової школи вперше запропонували вести облік прибутку, використовуючи подвійний запис, і переносити залишки за рахунками прибутків і збитків на рахунок «Капітал».

Досягненням французької облікової школи вважається зведення обліку до розрахунку фінансових результатів та проведення класифікації рахунків. Німецька облікова школа визначення прибутку вважала метою бухгалтерського обліку. Представниками англо-американської облікової школи було детально проаналізовано чинники прибутку. Вони вважали, що своєю інформативністю прибуток перевищує баланс підприємства. Сучасні американські економісти [26–29] та англійські вчені [22] максимізацію прибутку розглядають як основну мету діяльності підприємства, що забезпечує раціональний розподіл ресурсів. Якщо підприємству вдається ефективно їх використовувати, то воно має можливість продажу продукції за цінами, нижчими, аніж у конкурентів.

Таблиця 1

Тлумачення сутності прибутку в контексті бухгалтерського обліку: ретроспективний аналіз*

Школи	Дослідники	Тлумачення прибутку в контексті обліку
1	2	3
Італійська облікова школа	Л.Пачолі	Запропонував у системі рахунків використовувати рахунок «Прибутки й збитки», сальдо за яким слід переносити на рахунок «Капітал»
	А.Маскетті	Поглибив взаємозв'язок рахунка збитків і прибутків із рахунком капіталу
	В.Котрульї	Вважав за доцільне переносити всі прибутки та збитки на рахунок «Капітал»
	Д.Кріппа	Метою обліку вважав дослідження результатів господарської діяльності
	Е.Пізани	Сформулював постулат: «Сальдо рахунків статичних дорівнює сальдо рахунків динамічних, та кожне з них дорівнює сумі прибутку»
Французька облікова школа	Л.Сей	Вважав, що справжня величина прибутку може бути встановлена тільки за період від початкового балансу до ліквідаційного балансу (закриття підприємства)
	Е.П. Леоте	Розробив складну класифікацію рахунків, які було поділено на серії: А – рахунки капіталу, Б – рахунки цінностей, В – рахунки третіх осіб, Д – рахунки результативні. Спробував побудувати елементарну модель господарської операції: $R=y\pm x$; $y=R\pm x$, де R – собівартість, y – виторг, x – фінансовий результат.
	А.Гільбо	Запропонував ведення рахунка «Реалізація товарів», що сприяло б безперервному отриманню фінансових результатів. Зводив облік до розрахунку фінансових результатів, при цьому розмежував економічний та юридичний підхід.
	П.Гарньє	В основу обліку поклав рівняння: Актив-Пасив=Доходи-Витрати=Результат. Всі рахунки поділяв на дві групи: рахунки балансу (майна і джерел) та рахунки управління (результативні: витрат і доходів)
	Б.Ф. Баррем	Для відображення кінцевого фінансового результату вважав можливим застосування одного з трьох рахунків: Збитків і прибутків, Капіталу або Заключного балансу
Німецька облікова школа	Г.Шрайбер	Всі результати відображалися на рахунку власних коштів – рахунку господаря (капіталу). Для відображення поточних результатів став використовуватися рахунок Збитків і прибутків. Не всі результати проводив через цей рахунок
	Е.Шмаленбах	Вважав, що задля обліку фінансових результатів доцільно вести облік грошових доходів і витрат, до яких слід відносити суми періодичних матеріальних витрат і результатів. Прибуток завжди умовний, як і збиток
	Ф.Ю. Август Шмідт	Прибуток відображає успішність господарської діяльності тільки в тому разі, якщо протягом звітного періоду зростає реальна величина капіталу. Прибуток – те, що знайшло збільшення внаслідок основної господарської діяльності

		Закінчення табл. 1
Англо-американська облікова школа	I.Фішер	Вважав що капітал формується від отриманого прибутку. Прибуток породжується капіталом, але не залежить від вартості майна, навпаки, оцінка капіталу прямо залежить від величини доходів фірми
	B.Pігер	Прибуток підприємства – різниця між коштами, отриманими при його ліквідації, і коштами, вкладеними на момент відкриття. Прибуток після сплати податків, повинен бути диференційованим на експлуатаційний та інфляційний
	B.Швайкер	Однією із цілей обліку визначив обчислення прибутку, що дозволяє втілити в життя використання подвійного запису
	B.Пендорф	Був переконаний, що результати господарської діяльності визначаються внаслідок ведення торговельної бухгалтерії
	I.Ф. Шер	Мета обліку – це розрахунок капіталу. Розробив рівняння: $A - П = K + Пр - З$, де А- актив, П-пасив, К-капітал, Пр-прибуток, З-збиток
	Ф.Гюглі	Джерелами виникнення капіталу вважав актив капіталу (прибуток і внески власників) і пасив капіталу (збитки, вилучення власників)
	B.Крекніт	Прибутки та збитки повинні записуватися відразу після їх виникнення. Прибуток – це борг господарства по відношенню до того, хто приймає на себе ризик
	B.Е. Патон	Прибуток утворюється або за рахунок збільшення доходу, або за рахунок скорочення витрат. Зробив спробу розділити прибуток на операційний (прибуток від господарської діяльності) і фінансовий (прибуток від кон'юнктури)
	Ф.Пікслей	Вважав, що на рахунку Збитків і прибутків виявляється кінцевий результат всієї господарської діяльності підприємства, і в силу цього рахунок Збитків і прибутків набуває не тільки самостійного, але і центрального значення в системі рахунків і повинен публікуватися поряд з балансом
	Л.Робінсон	Аналізував природу обліку прибутку, який на його думку, повинен відображати вплив наступних факторів: часу, ризику, ринку капіталу, кредитного циклу, валютного коливання, цін. Всі шість чинників повинні братися до уваги бухгалтером при розрахунку фінансових результатів
	Є.С. Хендріксен	Прибуток – це засіб перерозподілу ресурсів в умовах ринку цінних паперів. Чим вищі в звітності прибутки, тим дорожчі акції фірми
	Е.Г. Фолс	Прибуток може створюватися як внаслідок роботи підприємства, так і за рахунок зміни кон'юнктури. Однак законодавство не окреслює відмінності між цими принципово різними джерелами формування прибутку
	Дж.Б. Канінг	Висунув три умови визначення прибутку: 1) отримання очікуваної протягом року прибутку має високу ймовірність; 2) очікувана грошова виручка може бути обчислена з високим ступенем надійності; 3) передбачувані витрати розраховуються з високою репрезентативністю. Запропонував модель для обчислення оперативної прибутку з урахуванням сформульованих ним умов
	К.Макніл	Величина прибутку носить з неминучістю відносний характер за наступними обставинами: 1) умовність способів обчислення амортизації; 2) складність, але необхідність обчислення впливу інфляції (інфляція неоднаково спотворює вартість різних предметів). Крім того, прибуток треба обчислювати не в цілому по підприємству, а за асортиментом реалізованої продукції
Г.Хетфілд	Рахунок Збитків і прибутків – збірно-розподільний, рахунок-скран. На ньому протягом року фіксуються деякі дані, які списуються в результаті реформації. Самостійного значення рахунок не має	

Довідка: *Складено автором за даними: [11; 18; 19; 25].

Напрацювання й ідеї перелічених світових облікових шкіл справили суттєвий вплив на формування поглядів радянських та вітчизняних учених. В СРСР до 1965 р. прибуток як економічна категорія багатьма економістами не розглядалась. Більш розповсюдженим дане поняття стає після проведення економічної реформи (1965 р.), на що вказують у своїх працях Н.А. Бреславцева [4] та С.В. Мочерний [12; 15].

В перших нормативно-правових актах незалежної України зазначалось, що «прибуток товариства утворюється з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат, витрат на оплату праці» (с. 15 Закону України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-ХІІ, с. 87 Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436-ІV).

Аналіз дефініції прибутку, проведений в дослідженні за трьома напрямками (в обліку, аналізі та аудиті; фінансах; економіці підприємства та економічній теорії), вказує на те, що серед учених відсутній єдиний уніфікований підхід до розгляду його сутності, поняття прибутку є багатоаспектним (табл. 2).

Напрями трактування сутності прибутку

№ з/п	Сутність прибутку	Науковці
Прибуток в обліку, аналізі та аудиті		
1.	Перевищення доходів над витратами	Ф.Бутинець, І.Жиглей, В.Кузь, О.Лаговська, О.Олійник, Г.Азаренкова, Т.Журавель, Р.Михайленко, А.Азрилян, К.Кобиляцька, А.Загородній, Г.Вознюк, Т.Смовженко, Н.Марценяк, В.Лашак, К.Ноубс, Г.Осовська, О.Юшкевич, Б.Райзберг, Л.Лозовський, Е.Стародубцева, О.Сліпущко, Л.Чернелевський, О.Овдій
2.	частина чистого доходу, яка залишається на підприємстві після відшкодування витрат	М.Кужельний, В.Лінник, В.Лень, В.Гливленко, Г.Савицька, І.Бойчик, Г.Вечканов
3.	приріст власного капіталу	М.Скрипник, Н.Прохар
4.	винагорода за підприємницьку діяльність у формі економічного ефекту	О.Осадча
5.	складова власного капіталу підприємства	Ю.Воскобійник
Прибуток у фінансах		
1.	Частина виручки	С.Покропивний, П.Харів, М.Хопчан, Н.Верхоглядова, Д.Левчинський, О.Герасимова, О.Щеглова, Л.Лещенко, Г.Тарасюк, Л.Шваб
2.	різниця між загальною сумою доходів і витратами	Г.Азаренкова, Т.Журавель, Р.Михайленко, Г.Климко, І.Ніколаєва, І.Фамінський
3.	частина вартості прибуткового продукту	І.Матюшенко
Прибуток в економіці підприємства та економічній теорії		
1.	Додаткова вартість	В.Андрійчук
2.	частина вартості додаткового продукту	К.Посилаєва, В.Гарбузов, М.Данилюк
3.	грошовий вираз частини вартості додаткового продукту	І.Ігнатюк
4.	форма прояву вартості додаткового продукту	В.Шило, М.Молдаванов
5.	перетворена похідна форма додаткової вартості	Б.Гаврилишин
6.	система відносин між підприємцями	В.Федоренко, Я.Шафорост
7.	різниця між виручкою і витратами	А.Борисов, О.Богачова, К.Винокуров, Ю.Крусь, В.Іфтемічук, М.Іфтемічук, Н.Сичева
8.	форма доходу підприємця	Л.Устінова

Таким чином, більшість науковців в обліку, аналізі та аудиті ідентифікують прибуток за аналогією до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» як перевищення доходів над витратами. Визначення прибутку і збитку в чинних нині П(С)БО та М(С)БО наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

Ідентифікація сутності прибутку і збитку в стандартах бухгалтерського обліку*

№ з/п	Джерело	Визначення прибутку
1.	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.
2.	МСБО 1 «Подання фінансової звітності»	Прибуток або збиток – це загальний дохід за вирахуванням витрат за винятком компонентів іншого сукупного прибутку. Загальний сукупний прибуток – це зміна у власному капіталі протягом періоду внаслідок операцій та інших подій, окрім тих змін, що виникли внаслідок операцій з власниками, які діють згідно з їх повноваженнями власників. Загальний сукупний прибуток включає всі компоненти «прибутку або збитку» та «іншого сукупного прибутку». Інший сукупний прибуток містить статті доходів або витрат (включаючи коригування перекласифікації), які не визнані у прибутку або збитку, як вимагають або дозволяють інші МСФЗ.

Довідка: *Складено автором

Отже, саме визначення з НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» найчастіше зустрічається у працях вітчизняних науковців, що є цілком об'єктивним і логічним. Слід відмітити, що окремими вченими прибуток трактується виключно з точки зору політичної економії, зокрема як додаткова вартість, частина вартості додаткового продукту, її грошовий вираз, перетворена похідна форма додаткової вартості (В.Андрійчук, К.Посилаєва, В.Гарбузов, М.Данилюк, І.Ігнатюк, В.Шило, М.Молдаванов, Б.Гаврилишин та ін.).

Підтримуючи необхідність визначення природи прибутку у відповідних трактуваннях, зауважимо, що оскільки він є уречевленням інтересів суб'єктів розподілу, про це обов'язково слід наголошувати в ідентифікаціях прибутку поряд з умовами його обчислення.

З нашої точки зору, прибуток безперечно є:

- фактором розвитку і наслідком будь-якого виробництва, метою створення і функціонування підприємства, генератором виробничого процесу, джерелом забезпечення внутрішніх потреб підприємства;

- основним показником ефективної діяльності підприємства;

- фінансовим результатом діяльності господарюючого суб'єкта, що одержаний при співпраці з контрагентами внаслідок використання знань, вмінь та навичок працівників, якщо одержаний дохід перевищує здійснені витрати.

Доцільно не погодитися з міркуванням Т.Р. Фецовича [21, с. 119], котрий переконаний, що прибуток є «позитивний або негативний фінансовий результат підприємницької діяльності ...». Вважаємо, що якщо фінансовий результат негативний, то в обліку фіксується збиток, а не прибуток, відповідно спостерігається перевищення витрат над доходами, а не навпаки.

Проведений аналіз праць вітчизняних науковців з обліку та економіки у будівництві, засвідчує відсутність визначення поняття «прибуток будівельного підприємства». Зважаючи на об'єкт і сферу дослідження, слід ідентифікувати сутність прибутку будівельних підприємств, взявши за основу визначення, заявлене в НП(С)БО 1.

Відтак, *прибуток будівельного підприємства* – це сума, на яку доходи, отримані внаслідок виконання будівельних робіт за визначений період часу шляхом використання наявного підприємницького потенціалу з урахуванням ризиків та конкурентних переваг, перевищують пов'язані з ними витрати, визначені у системі бухгалтерського обліку. Дане визначення ілюструє основні характеристики прибутку будівельного підприємства: прибуток отримується за умови перевищення доходів над витратами, розрахованими в системі бухгалтерського обліку, враховано існування ризиків та можливість одержання прибутку за наявності конкурентних переваг.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Виконане дослідження дає підстави констатувати, що третина будівельних підприємств із аналізованих 63 од., які потрапили до вибірки, за 2017 рік спрацювала збитково. Лише діяльність 42 будівельних підприємств із 63 можна охарактеризувати як прибуткову. Досліджено динаміку захищених в Україні дисертаційних робіт, де в назві простежується використання поняття «фінансові результати», за спеціальністю 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит та 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) і встановлено, що найбільше дисертаційних робіт (5 од.) за даною тематикою захищено в 2009 р. Виконаний розподіл проаналізованих робіт за галузями економіки дає підстави стверджувати, що значна частина дисертаційних робіт (10 од.) підготовлені без означеної галузі дослідження.

Проведено аналіз тлумачень прибутку в контексті бухгалтерського обліку, зокрема в ретроспективному вимірі і встановлено, що кожна з облікових шкіл (італійська, німецька, англо-американська, французька) справили вплив на формування концептуальних засад обліку прибутку. Аналіз дефініцій прибутку, проведений в дослідженні за трьома напрямками (в обліку, аналізі та аудиті; фінансах; економіці підприємства та економічній теорії), вказує на те, що серед учених відсутній єдиний уніфікований підхід до розгляду його сутності, поняття прибутку є багатоаспектним. Сформовано авторське визначення прибутку та запропоновано ідентифікацію прибутку будівельного підприємства як суми, на яку доходи, отримані внаслідок виконання будівельних робіт за визначений період часу шляхом використання наявного підприємницького потенціалу з урахуванням ризиків та конкурентних переваг, перевищують пов'язані з ними витрати, визначені у системі бухгалтерського обліку.

Подальші дослідження будуть спрямовані на висвітлення класифікацій фінансових результатів будівельних підприємств та дослідження напрямів їх розподілу.

Список використаної літератури:

1. Баранцева С.М. Фактори, які впливають на вибір стратегії управління прибутком з урахуванням концепції життєвого циклу підприємства / С.М. Баранцева // Торгівля і ринок України. – 2012. – Вип. 34. – С. 203–208.
2. Блонська В.І. Стратегічне управління прибутком підприємства / В.І. Блонська, А.Я. Нагірна // Науковий вісник НЛТУ України : збірник наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.5. – С. 145–152.

3. Болотин А.А. Управление валовой прибылью современного производственного предприятия как неотъемлемое условие управления корпоративной прибылью / А.А. Болотин // Экономический анализ: теория и практика. – 2011. – № 48 (255). – С. 45–50.
4. Бреславцева Н.А. Услуги населению: прибыль и рентабельность / Н.А. Бреславцева. – М. : Финансы и статистика, 1989. – 125 с.
5. Верхоглядова Н.І. Зміст та значення прибутку як головної рушійної сили ринкової економіки / Н.І. Верхоглядова, С.Б. Львіна, В.П. Шило // Економічний простір. – 2008. – № 18. – С. 237–245.
6. Гаращенко О.В. Облік і аналіз формування фінансових результатів та розподілу прибутку : автореф. дис. ... к.е.н. : Спеціальність 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. – Київський національний економічний університет, 2004. – 20 с.
7. Дуляба Н.І. Дослідження сутності прибутку підприємства в різноманітних концепціях його формування / Н.І. Дуляба, Л.В. Миник // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.1. – С. 229–234.
8. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Ксенко, С.І. Юрій ; ред. С.В. Мочерний. – Л. : Світ, 2005. – Т. 2. – 563 с.
9. Задорожний З.В. Внутрішньогосподарський облік у будівництві : монографія / З.В. Задорожний. – Тернопіль : Економічна думка, 2006. – 336 с.
10. Кривов'язюк І.В. Шляхи максимізації прибутку підприємств у довгостроковій перспективі / І.В. Кривов'язюк // збірник наук. праць Луцького національного технічного університету. – 2010. – Вип. 7 (26). – С. 75–81.
11. Кузнецова С.О. Про аналітичну оцінку наукових поглядів на методологію обчислення бухгалтерського прибутку / С.О. Кузнецова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2009. – Вип. 1 (1). – С. 89–97.
12. Мочерний С.В. Економічна теорія / С.В. Мочерний. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 504 с.
13. Нагайчук В.В. Концептуальний підхід до управління якістю прибутку підприємства / В.В. Нагайчук // Сталій розвиток економіки. – 2012. – № 2. – С. 62–66.
14. Одніцова Т.М. СВР-аналіз як інструмент управління фінансовими результатами підприємства / Т.М. Одніцова, О.В. Невмержицька, І.В. Чаус // Фінансовий простір. – 2013. – № 1 (9). – С. 90–95.
15. Основи економічної теорії : за ред. проф. С.В. Мочерного. – Тернопіль : АТ «Тарнекс», 1993. – 686 с.
16. Остапенко О.А. Сутність поняття «фінансовий результат» та особливості його формування / О.А. Остапенко, О.В. Дейнека // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2013. – № 1 (9). – С. 90–95.
17. Патарідзе-Вишинська М.В. Визначення та облік фінансового результату : вітчизняний і зарубіжний досвід / М.В. Патарідзе-Вишинська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2010_2/10pmvvd.pdf.
18. Соколов Я.В. Бухгалтерський учет: от истоков до наших дней / Я.В. Соколов. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
19. Соколов Я.В. История бухгалтерского учета / Я.В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 272 с.
20. Соколова Е. Особливості формування фінансових результатів суб'єктів господарювання та забезпечення управління прибутками вітчизняних підприємств / Е.Соколова, А.Щербак // Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія : «Економіка і управління». – 2015. – Вип. 33. – С. 352–362.
21. Фецович Т.Р. Прибуток підприємства як кінцевий фінансовий результат / Т.Р. Фецович // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Вип. 1. – 2012. – С. 113–119.
22. Фишер С. Экономика / С.Фишер, Р.Дорнбуи, Р.Шмалензи ; пер. с англ. – 2 изд. – М. : Дело, 1993. – 864 с.
23. Чацкіс Е.Д. Толковий словарь финансово-бухгалтерских терминов и понятий / Е.Д. Чацкіс. – Д. : Сталкер, 1996. – 320 с.
24. Шупіна С.Б. Сутність поняття «фінансові результати» як об'єкта бухгалтерського обліку / С.Б. Шупіна // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 1 (59). – С. 229–232.
25. Яремко І.Й. Історія обліку, аналізу та аудиту / І.Й. Яремко, О.С. Лемішовська. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 220 с.
26. Monroe K.B. Pricing: making profitable decisions / K.B. Monroe. – 3rd. – N.Y. : McGraw-Hill, 2001. – 480 p.
27. Barnes A.J. Law for business / A.J. Barnes, T.M. Dworkin, E.L. Richards. – Boston : Irwin, 2000. – 1167 p.
28. Frank R.H. Principles of economics / R.H. Frank, B.Bernanke. – Boston : Irwin, 2001. – 834 p.
29. Colander D.C. Microeconomics / D.C. Colander. – 4th. – N.Y. : McGraw-Hill, 2001. – 480 p.

References:

1. Baranceva, S.M. (2012), «Faktory, jaki vplyvajut' na vybir strategii' upravlinnja prybutkom z urahuvannjam koncepcii' zhyttjevoogo cyklu pidpryjemstva», *Torgivlja i rynok Ukraïny*, Iss. 34, Pp. 203–208.
2. Blons'ka, V.I. and Nagirna, A.Ja. (2010), «Strategichne upravlinnja prybutkom pidpryjemstva», *Naukovyj visnyk NLTU Ukraïny, Zbirnyk naukovo-tehnichnyh prac'*, Iss. 20.5, Pp. 145–152.
3. Boloty, A.A. (2011), «Upravlenye valovoj pribyl'ju sovremenogo proyzvodstvennogo predpryjatyja kak neot#emlemoe uslovye upravlenija korporativnoj pribyl'ju», *Jekonomicheskij analiz: teoryja y praktyka*, Iss. 48 (255), Pp. 45–50.
4. Breslavceva, N.A. (1989), *Usluzy naseleniju: pribyl' y rentabel'nost'*, Finansy y statystyka Publ., Moscow, 125 p.
5. Verhogljadova, N.I., Il'ina, S.B. and Shylo, V.P. (2008), «Zmist ta znachennja prybutku jak golovnoi' rushijnoi' syly rynkovoï ekonomiky», *Ekonomichnyj prostir*, Iss. 18, Pp. 237–245.
6. Garashhenko, O. (2004), *Oblik i analiz formuvannja finansovyh rezul'tativ ta rozpodilu prybutku*, Abstract of diss. k.e.n., Kiev, 20 p.
7. Duljaba, N.I. and Mynuk, L.V. (2012), «Doslidzhennja sutnosti prybutku pidpryjemstva v riznomanitnyh koncepcijah jogo formuvannja», *Naukovyj visnyk NLTU Ukraïny*, Iss. 22.1, Pp. 229–234.

8. Mochernyj, S.V., Larina, Ja.S., Ksenko, O.A. and Jurij, S.I. (2005), *Ekonomichnyj encyklopedychnyj slovnyk*, u 2 vol., in Mochernij, S.V. (ed.), Vol. 2, Svit Publ., L'viv, 563 p.
9. Zadorozhnyj, Z.V. (2006), *Vnutrishn'ogospodars'kiy Oblik U Budivnitstvi*, Ekonomichna dumka Publ., Ternopil', 336 p.
10. Kryvov'jazjuk, I.V. (2010), «Shljahy maksymizacii prybutku pidpryjemstv u dovgostrokovij perspektyvi», *Zbirnyk naukovykh prac' Luc'kogo nacional'nogo tehničnogo universytetu*, Iss. 7 (26), Pp. 75–81.
11. Kuznecova, S.O. (2009), «Pro analitychnu ocinku naukovykh pogljadiv na metodologiju obchyslennja buhgalters'kogo prybutku», *Ekonomichna strategija i perspektyvy rozvytku sfery torgivli ta poslug*, Iss. 1 (1), Pp. 89–97.
12. Mochernyj, S.V. (2005), *Ekonomichna Teorija*, «Akademija» Publ., L'viv, 504 p.
13. Nagajchuk, V.V. (2012), «Konceptual'nyj pidhid do upravlinnja jakistju prybutku pidpryjemstva», *Stalyj rozvytok ekonomiky*, Iss. 2, Pp. 62–66.
14. Odincova, T.M., Nevmerzhyč'ka, O.V. and Chaus, I.V. (2013), «CVP-analiz jak instrument upravlinnja finansovomyh rezul'tatamy pidpryjemstva», *Finansovyj prostir*, Iss. 1 (9), Pp. 90–95.
15. Mochernogo S.V. (ed.) (1993), *Osnovy Ekonomichnoi Teorii*, «Tarneks» Publ., Ternopil', 686 p.
16. Ostapenko, O.A. and Dejneka, O.V. (2013), «Sutnist' ponjattja «finansovyj rezul'tat» ta osoblyvosti jogo formuvannja», *Molodizhnyj naukovyj visnyk UABS NBU*, No. 1 (9), Pp. 90–95.
17. Pataridze-Vyshyn's'ka, M.V. (2008), «Vyznachennja ta oblik finansovogo rezul'tatu: vitchyznjanyj i zarubizhnyj dosvid», available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2010_2/10pmvvd.pdf
18. Sokolov, Ya.V. (1996), *Buhgalterskiy Uchet: Ot Istokov Do Nashikh Dney*, Autsit, YuNITI Publ., Moscow, 638 p.
19. Sokolov, Ya.V. and Sokolov, V.Ya. (2004), *Istoriya Buhgalterskogo Ucheta*, Finansy i statistika Publ., Moscow, 272 p.
20. Sokolova, E. and Shherbak, A. (2015), «Osoblyvosti formuvannja finansovyh rezul'tativ sub'ektiv gospodarjuvannja ta zabezpečennja upravlinnja prybutkamy vitchyznjanyh pidpryjemstv», *Zbirnyk naukovykh prac' DETUT*, Serija «*Ekonomika i upravlinnja*», Iss. 33, Pp. 352–362.
21. Fecovyč, T.R. (2012), «Prybutok pidpryjemstva jak kincevyy finansovyj rezul'tat», *Visnyk agrarnoi nauky Prychornomor'ja*, Iss. 1, Pp. 113–119.
22. Fiser, S. (1993), *Ekonomika*, Delo Publ., Moscow, 864 p.
23. Chatskis, E.D. (1996), *Tolkovyj Slovar' Finansovo-Buhgalterskikh Terminov I Ponyatij*, Stalker Publ., Dnipropetrovsk, 320 p.
24. Shypina, S.B. (2012), «Sutnist' ponjattja «finansovi rezul'taty» jak ob'jekta buhgalters'kogo obliku», *Visnyk ZhDTU*, Iss. 1 (59), Pp. 229–232.
25. Jaremko, I.J. and Lemishov's'ka, O.S. (2015), *Istoriya Obliku, Analizu Ta Audytu*, L'viv's'ka politehnika Publ., L'viv, 220 p.
26. Monroe, K.B. (2001), *Pricing: Making Profitable Decisions*, McGraw-Hill Publ., N.Y., 480 p.
27. Barnes, A.J., Dworkin, T.M. and Richards, E.L. (2001), *Law for business*, Irwin Publ., Boston, 1167 p.
28. Frank, R.H. and Bernanke, B. (2001), *Principles Of Economics*, Irwin Publ., Boston, 834 p.
29. Colander, D.C. (2001), *Microeconomics*, McGraw-Hill Publ., N.Y., 480 p.

Павелко Ольга Віталіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту Національний університет водного господарства та природокористування м. Рівне.

Наукові інтереси:

- обліково-аналітичне забезпечення діяльності будівельних підприємств;
- облік операцій у банках.

Тел.: +38 (097) 052–24–89;

+38 (066) 127–80–79.

E-mail: opavelko@ukr.net.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2018.